

Stier Miklós—Szász Zoltán: A helytörténetírás módszertani kérdései

Új- és legújabb kor

A történettudománynak egyik sajátos, mindjobban terebélyesedő szakága a helytörténetírás. Az utóbbi évtizedekben valóságos reneszánszát tapasztalhatjuk, amit az ebben az időszakban napvilágot látott számos kitűnő helytörténeti mű is bizonyít. A helytörténeti kutató és feldolgozó tevékenység azonban nagyrészt társadalmi mozgalom eredményeképpen terebélyesedik. Művelőinek csak kisebb része kerül ki a szaktörténészek közül, többsége a történelemtanárok, levéltárosok, muzeológusok, könyvtárosok köréből verbuválódik, sőt szép számmal találhatók közöttük lelkes amatőrök is, akik azonban igazi elhivatottságról tesznek tanúbizonyságot. Ilyen helyzetben rendkívül nagy szükség van a kutatók elvi és módszertani támogatására, hogy lelkes munkájuk szakmai hozzáértéssel is párosuljon.

Az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ kezdeményezésére történész szerzők vállalkoztak a szükséges kézikönyv megírására, az új- és legújabbkori helytörténetírás módszertani kérdéseinek összefoglalására. Felmerülhet a kérdés: miért éppen egy könyvtári intézmény látta szükségesnek, hogy kézikönyvet adjon a sokfelől verbuválódó helytörténeti kutatók kezébe? Azért, mert a helytörténetírás s ezzel kapcsolatban a honismereti mozgalom iránti érdeklődés minden problémájával együtt éppen a könyvtárak tájékoztató tevékenysége körül sűrűsödik. A könyvtárak a levéltárakkal és a múzeumokkal együtt a helyismereti tevékenység központjai, s a kutatók éppúgy ott jelentkeznek igényeikkel, mint az érdeklődő olvasók. Nagyon hiányzott tehát a könyvtárak polcairól ez a kézikönyv!

A szerzők kitűnő tájékoztató művet adnak a helytörténettel foglalkozók — köztük a könyvtárosok — kezébe. A kézikönyv első fejezetében a helytörténetnek a modern kor körülményei között játszott szerepét vázolják fel. E korszakban, elsősorban a sajtó bő adatközlése, de az egyéb források bővülése révén is rendkívül kiszélesedett a törté-

netírás forrásbázisa. A megszaporodott forrásanyagot a legteljesebben a helytörténetírás tudja hasznosítani. A rész-kérdések sokoldalú, árnyaltabb bemutatásával a történeti valóság lehetőleg hűbb képét közelítheti meg. Az országos történetírás és a helytörténetírás szükségképpen kiegészíti egymást, mindkét tevékenység nagyon fontos. A helytörténeti kutatás fejlesztése tehát korántsem lokális érdek csupán!

Az adatok ilyen bősége megköveteli a helytörténeti kutató megfelelő forráskritikai felkészültségét, s a források ismeretében a helyes témaválasztást is. Ehhez nélkülözhetetlen az országos és a helyi események összefüggéseinek együttes szemlélete. A helytörténeti kutatónak ugyanúgy tudományos eszközökkel és módszerekkel kell végeznie feltárási munkáját, mint a tudomány más művelőinek.

A kézikönyv a korszerű helytörténeti szemlélet megalapozását tekinti egyik legfontosabb feladatának, de — a különböző források ismertetése és felhasználási lehetőségeinek számbavétele során — igen sok gyakorlati, módszertani útmutatást is nyújt a munkához. A mű utolsó fejezete az új- és legújabb kor történetéből felsorol néhány olyan gazdasági és társadalmi jelenséget is (a jobbágyfelszabadítás, az önálló parasztbirtok, a tőkés nagybirtok, a tőkés ipari vállalat, a kisipar, a mai mezőgazdasági szövetkezetek stb.), amelynek helytörténeti feltárását különösen fontosnak tartja, s amelynek feldolgozásához szempontokat ajánl.

A kézikönyvnek meg kell lennie minden „B”-típusú könyvtárban, az „A”-típusú könyvtárakban pedig több példány beszerzése is szükséges. Ajánljuk, olvassák el a könyvtárosok is, s adják kezébe minden helyismereti kutatónak! (*Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ — Népművelési Propaganda Iroda 1980. [1981] 166 l. 24 Ft. [Helyismereti kutatók kézikönyvei]*)

P á l d y R ó b e r t